

פניני בינת לוי

שע"י ביה"כ "בית לוי", רח" יוסף חכמי 48, מדורגי בית וגן ירושלים

מאמר הרב

נערך מספרו החדש של הרב שליט"א פניני בית לוי - חלק ג' < לרכישת הספר חייגו 058666447 | 0585664447

נח הדיבור

נתן לאדם הוא כלי שרת, כלי קדש, המקום הכי מקדש. בגוף האדם יש איברים רבים. הפה נמצא למעלה, במקום הקדוש ביותר של האדם, במקום שנמצאים העיניים והמח. המח מכיל את הדעת והשכל, דברים רוחניים. הפה נמצא במקום הכי גבוה והכי קדוש. לכן אנחנו צריכים לנהג בזירות בכל דבור וכל מלה. מלה אחת יכולה לפעמים להחריב, ואי אפשר לתקן זאת. ברגע שהיא הרסה, זה סופי. מלה היא כמו סכין. האם אפשר אחרי שהסכין חתכה להתחרט על כך? לא. אין תקנה.

באחד הספרים מספר ספור אמתי שהיה לפני זמן לא רב. מספר על כמה בחורים שלמדו בישיבה, והיו חוזרים בסוף שבוע לבית, עושים סדורים וחוזרים לשבת לישיבה. הם נהגו להזמין מוזיקה שתקח אותם הביתה. הבחורים האלה היו שמחים וצוחקים, כטבע בחורים צעירים. פעם אחת הם שמו לב שהנהגה לא צוחק אתם. הם נסו לדובב אותו ולהצחיק אותו כדי להעלות לו את מצב הרוח, ולא הצליחו. הם שאלי אותו למה הוא לא צחק אתם, והוא ענה שהוא לא מסגל לצחק, זה לא הוא. הם נסעו אתו באופן קבוע ובכל פעם היו לוחצים עליו בשאלות של "מה קרה?" ו"למה אתה לא יכול לצחק אתנו?" פעם אחת אחד הבחורים לא הרפה ממנו ואמר לו: "אנחנו לא נרד עד שתספר לנו". הנהג ספר להם את האמת, לא עליו הוא אבד בן. הוא אב שכול. איך הוא יכול לשמח? הוא עצוב לכל החיים.

אחד הבחורים היה ליצן, ואמר לנהג שגם הוא אב שכול, ובכל זאת הוא שמח וצחק. הנהג נפגע מדבריו, כי הבין שהוא צחק עליו. כמה שנים לאחר מכן הבחור הזה התחתן עם אשה טובה. אחרי שנה נולד לו בן. לא עלינו, שנה אחרי שהוא נולד, הילד נפטר. טרגדיה נוראה. אשתו שוב נכנסה להריון ונולד בן נוסף. כמה חדשים לאחר מכן גם הבן השני נפטר, בלי שום סיבה. איך אפשר לעכל דבר כזה? גם לבן השלישי קרה אותו דבר. שלשה בנים, לא עלינו, הוא קבר.

הגמרא מספרת על רבי יוחנן, ה' ירחם, שקבר עשרה בנים ודנה אם שיך יסורים של אהבה בפטירת בנים. הגמרא דנה על רבי יוחנן, שהיה לוקח את העצם של בנו האחרון והולך לנחם עמה אנשים אחרים, זאת אומרת שיתכן שאלה יסורים של אהבה, אבל אלה יסורים קשים מאד.

והיה הדבר לפלא, איך זה יתכן? לקבר בן אחרי בן, שלשה בנים? הוא כבר זעק לשמים, דבר עם בני המשפחה, אולי הוא צריך לעשות תקון, משהו שיעזר לו. אחיו הגדול אמר לו: "אני יודע את הסבה לכך. אני יודע מה קרה. כשלמנו יחד בישיבה, נסעתי אתך יחד עם אותו נהג במונית. אני זוכר שאמרת לנהג המונית משפט כזה, ואתה בפה שלך פגעת בעצמך". שמע את זה האב ובנהל. הוא זכר שבאמת אמר דבר אים כזה, נורא ואים. הוא הצליח לצור קשר עם נהג המונית ובקש ממנו מחילה בבכי מכל הלב. נהג המונית רחם עליו ומחל לו. אחרי שנה, ברוך השם אשתו ילדה בן, והבן

תחלה הפרשה עוסקת בענייני נדרים ושבועות, מה שאדם מוציא מפיו. כמה זה חשוב שאדם יחשב רגע אחד לפני שהוא מוציא את המלה מהפה, יש לזה משמעות גדולה מאד. על המלים: "וידבר משה אל ראשי המטות לאמר זה הדבר אשר צוה ה'", אומר הרב מוורקא שלפעמים יש ליהודי כח, אם הוא שומר את פיו ולשונו, שכל מה שהוא מוציא מפיו, כאלו ה' צוה זאת. המלים שלו מקבלות כח ויש לו השפעה בדבור. זאת אומרת שהכל תלוי באדם, כמה הוא שומר על הפה שלו ומה שיוצא ממנו. זה מה שהתורה אומרת בהמשך: "לא יחל דבורו ככל היצא מפיו יעשה" - מי שלא מחלל את הדבור, לא פוגם בדבור, לא מדבר דברים בטלים, השכר שלו יהיה ככל היצא מפיו יעשה. מה שהוא ידבר, מה שהוא יוציא מפיו, ככה יעשה גם בשמים.

החיד"א בספרו "מדבר קדמות" כותב בשם זקנו ה"חסד לאברהם" שיש כאן כמה דברים נשגבים שמהם נלמד כמה חשובה כל מלה שאדם מוציא מהפה. "אשר ממנו נלמד חובת ההזירות על כל דבור ודבור היצא מפיו של האדם. כי לא דבר ריק הוא". לפעמים אדם מדבר דבור מיותר, וחושב, לא נורא, אמרתי את הדבר, נמשיך הלאה. לא. זה עושה רשם גדול בשמים ממעל, הן לטובה הן לרעה חס ושלום. כתוב: "דע מה למעלה ממך". אדם צריך לדעת שכל מה שקורה למעלה זה מפה, מהדבור שלך. אתה יכול לבנות עולמות, וחס ושלום מדבור אחד יכול להרס עולמות בשמים.

זה לשונו של ה"חסד אברהם" זקנו של החיד"א: "כל דבור שמדבר האדם, אם הוא של מצוה - נעשה מלאך אחד. ואם הוא של טמאה, נברא מלאך רע. ואם הוא של בטלה, נברא מלאך של בטלה. והתפלה והתורה שאדם מדבר בוקע את הרקיע ועולה למעלה. ואם הוא חס ושלום דבור רע, מטמא נשמתו של האדם. וחלק דבור הקדשה עולה למקום טמאה הדומה אליו. ונשאר החלק הקדוש חבוש בבית האסורים". למה? בגלל כמה דבורים לא טובים שהוא דבר. "וכמה טרח עושה לקונו - דהינו לקב"ה - עד שמוציאו משם". הקב"ה צריך להוציא את הקדשה מתוך הטמאה, וכל זה בגלל דבור לא טוב, דבור לבטלה.

זאת העבודה של האדם. כל עמל האדם לפיהו" כן כתוב בקהלת. אדם לעמל יולד. באנו לעולם הזה בשביל לעבד, בשביל לתקן, להתיעל, לא באנו לנוח. למעלה נחים, פה צריך לעבד. על מה צריך האדם לעמל בעולם הזה כל עמל האדם - לפיהו. להזהר בכל מלה ומלה שהוא מוציא מהפה. המלים יכולות להיות מסכנות ולהפך, יכולות לרומם אותו עד כפא הכבוד. אמר שלמה המלך: "מות וחיים ביד לשון".

אדם צריך לדעת שהוא יכול לזכות לחיי נצח בזכות מלה אחת. אם זה דבור טוב, אם זה דבור של תורה, של קדשה, של אהבת הבריות, וחס ושלום דבור לא טוב יכול להוביל למות. הכל תלוי ביד הלשון. הפה שהקב"ה

המשך
בעמוד 3 <<

חינוך או אילוף?

תורה ולספר את הסיפור הזה. יש מי שיאמר ואולי בצדק שבגלל דבר כזה צריך לפטר את המלמד בלי אומר ודברים. אוי ואבוי למלמד, שתלמידיו כה מפחדים ממנו עד שהם חולמים חלומות ביעותים מפניו... אוי ואבוי לאיש שכה משליט מורא על ילדים רכים ונוחים להתיירא... אבל חשבתי שעלי לדבר קודם כל איתך. אחרי הכל, יתכן שמחשבה ותשומת לב יוכלו לפתור את הבעיה לחלוטין."

לאחר מכן הוא קם ובדרכו ללכת אמר לי "אני מבין שתצצה לחשוב על זה... אינך צריך להבטיח לי דבר, אין זה עניין שביני לביןך, כי אם ביןך לבין עצמך וביןך לבין הנשמות הרכות הללו ותביעתן הרוחנית כמלמד שלהם. אוכל לראות על איציק

נה מונולוג של מלמד שחוזה על בשרו את הנזק העלול לקרות כאשר לא יגשים נכונה אל הילד, וגם את הסיעתא דשמיא לה זוכה האדם המבין זאת ורוצה באמת לחנכם בדרך ה' עם חום ואהבה וקירוב לבבות. לפני כעשרים שנה, לאחר כחמש שנים מנישואי, חמש שנים בהם למדתי בשיבה, החלטתי שהייתי רוצה לעסוק במשרה יהודית תורנית כלשהי ולאחר בדיקות אחדות כה וכה, נעשיתי מלמד. הובר לי שמלמד קל מאוד להיות, שכן לא צריך שום תעודה או הכשרה לזה. גם המשכורת היתה נוחה למדי, התלמוד תורה היה קרוב לבית מגורי, והשעות היו נוחות.

כשאנשים שאלו אותי אם העבודה הזו מתאימה לי ואם רעש הילדים אינו מוציא אותי משלוותי, הייתי משיב בפסקנות 'אצלי אין רעש! אצלי הכיתה ממושמעת והילדים מתנהגים להפליא והכל זורם על מכוננו, ולכן, אין שום דבר שמטפס לי על העצבים והמשרה הזו נוחה לי לגמרי'. לא חששתי מפני ההתחלה, משום שהמשרה נראתה לי קלה מאוד. קיבלתי ילדים במכינה ב' ותפקידי העיקרי היה לבסס אצלם את ידיעת הא"ב ולהתחיל להנחיל להם את עיקרי התנועות. חומר להכין לא הייתי צריך לטרוח, משום שבעיקר הייתי מספר להם את פרשת השבוע וקצת אגדות מחז"ל.

היה לי ברור, שעלי רק להשליט משמעת חזקה ולאחר מכן יזרמו העניינים על מי מנוחות. לא היה קשה ביותר להשליט משמעת, ואני, שרציתי להוכיח לעצמי, למנהל ולכל הסביבה, שאני מלמד מוכשר, הבהרתי לתלמידים שעליהם לשמור על הסדר ועל המשמעת ומי שיחרוג מן הנהלים יענש חמורות. הילדים שיתפו פעולה, איתרתי את גדולי השובבים ונהגתי בהם במלוא חומרת הדין. מי שהפריע נענש פחות או יותר. כמעט לא היו הפרעות והכל הלך למישרין.

עד שיום אחד צלצל בביתי הטלפון ועל הקו היה אדון כהן אביו של איציק. אבא של איציק שאל, אם יוכל לבוא לראותני ולשוחח עימי באיזה נושא. אמרתי לו שיוכל לבוא ברצון וקבענו להיפגש עוד באותו ערב. לא ידעתי במה מדובר והייתי מתוח מעט. לבסוף, קצת אחרי עשר צלצל פעמון הדלת ובפתח עמד איש, שהיה יכול להיות אבא שלי לפי גילו ובעיניו היתה רצינות שהבהילה אותי.

נכנסנו לסלון, התיישבנו ואדון כהן אמר, "אינני יודע אם הספקת לתהות על קנקנו של איציק בני עד כה", שאל. "מעט", אמרתי במבוכה, "הוא ילד טוב, שקדן, שאינו מפריע" השבתי, "והוא

גם ילד רגיש מאוד ומתפעל מכל רושם", המשיך אביו, "ומזה זמן מה שמתי לב בבית לכן שהוא מתהלך עצבני מאוד. שמתי לב לכן שבכל פעם שמישהו מרים את קולו במפתיע איציק מתחלחל וכמעט קופץ מעורו מרוב בהלה. כך גם כאשר נסגרת דלת בחבטה או משהו נשמט ממקומו.

המצב הלך והחמיר עד שאתמול באמצע הלילה, התעורר איציק בבכי היסטרי מן השינה. רצנו אליו וניסינו להעיר אותו מן הסיוט שגרם לו לבכות ככה ולאחר שהתעורר ונרגע מעט, ביקשתי לדעת מה קרה, על מה חלם ומדוע בכה. איציק ענה: חלמתי שאני לא יודע לענות את התשובה לרבי מחר בבחינה והעניינים של הרבי הסתכלו עלי והסתכלו והסתכלו ולא הפסיקו להסתכל ואחר כך חלמתי שהידיים של הרבי נהיות פתאום ארוכות ומגיעות עד אלי ולא נותנות לי לברוח... הילד התייפח בהיסטריה ואני החלטתי שעלי לבוא ולשאול אותך מה דעתך."

הרגשתי שלחיי בווערות כאש. מילים שונות התרוצצו בקרבי. רציתי לומר "איציק הוא ילד טוב, אינני מצליח להבין מה גורם לו לחלום כך, אולי עליכם להיעזר בפסיכולוג..." חשבתי לומר "מה אתה רוצה ממני? שאפתור את כל חלומות תלמידי?". חשבתי להכחיש גם את העובדה שאני מרביץ, ככלות הכול, רק פעמים נדירות הרמתי יד, תמיד איימתי בכך יותר משיבצתי זאת הלכה למעשה. אבל אחרי הכל, משמעות החלום ובכיו המבוהל של תלמידי הקטן עשו עלי רושם גדול והסומק הארגמני בלחיי העיד על כך.

אני סבור שגם אבא של איציק ראה את השפעת סיפורו עלי, שכן ריכך את קולו ואמר "חשבתי הרבה אם ללכת אליך או ללכת אל הוועד הרוחני של התלמוד

"אוי ואבוי למלמד, שתלמידיו כה מפחדים ממנו עד שהם חולמים חלומות ביעותים מפניו... אוי ואבוי לאיש שכה משליט מורא על ילדים רכים ונוחים להתיירא..."

ללא קושי אם הוטב לו. אבל יש לי בשבילך עצה קטנה: כאשר אתה מביט בכיתה לראות אם כל התלמידים שקטים, השתדל להבחין בהם תלמידים קטנים, ילדים חמודים ושובבים, בני חמש ושש בסך הכל, שמביטים בך כבגדול כל יכול, ופוחדים מכל מילה שאתה אומר. הבט בקטנטנים האלה והבן שגם להם יש שאיפות, רצונות, תקווה וחלומות... אם תחשוב עליהם כעל ילדיך, או כעל מי שאתה היית לפני כך וכך שנים הכל יראה

אחרת, אני בטוח". ומבלי לחכות לתשובה קם והלך לו.

עברו, כאמור, כמעט עשרים שנה. לא אתרברב אם אומר שהיום אני אחד מן המפורסמים שבמלמדים בירושלים. אבל הלקח של אדון כהן, אבא של איציק, עדיין טרי בי כמכוות אש, עדיין אני מסמיק כארגמן כשאני נזכר בחלומי של איציק ועדיין אני אומר לעצמי בכל כניסתי לכיתה "ראה בהם אנשים קטנים, בכל הילדים האלה, זכור מה היית אתה בגילם והשתדל לכבד אותם ואת רצונותיהם הקטנים..." אני בטוח, שבזכות מילים אלה הצלחתי בעזרת השם ללמד עד כה מאות רבות של ילדים קטנים, שהיו לא רק ממושמעים, אלא מה שאפילו חשוב יותר, שמחים ומאושרים.

כן, ילדים חשים באהבת המחנך אליהם ואינם רוצים לאכזב. מורה ומחנך, הנכנס לכיתה, יראה עצמו "כמכניס אורחים", יתייחס אל תלמידיו, ויעניק להם את מלוא אהבתו במלוא מאור הפנים ואז יראה ברכה והצלחה במלאכת הקודש שלו. צריך המלמד להשתדל לקנות את לב התלמיד ולשוב לקרבהו אליו והשמחה היא אחד עיקרי האמצעים לקנותו. אומנם, המלמד ישתדל, שיראהו התלמיד כאיש מרומם, אבל גם לאיש טוב ונוח. ואף בשעה שמטיל עליו אימה - קורטוב של אהבה יהיה מהול בה ואז, גם כשירגז עליו, לא ישנאהו התלמיד בשביל זה. הדברים נכונים כמובן גם לכל אחד מאיתנו, הרי כל הורה הוא בעצם בראש ובראשונה המחנך האמיתי של בניו ובנותיו, וככל שינהג בהם בכבוד, וגם בשעת כעס על מעשה שאינו ראוי, ידבר עימם מלב אוהב, ולא מלב כועס שרק רוצה להענישם, ודאי שנראה בכך פירות בגדר "וכל בניך לימוד השם". (אור שרה)

הזה חי וקיים, ולאחר מכן נולדו לו ילדים נוספים בריאים ושלמים. למידים מכאן שהדבור מצד אחד יכול להיות כלי שרת, במקום הגבוה בעולם, לבנות עולם שלם ומצד שני יכול לגרום נזק בלתי הפיך. אדם שמוציא את דבריו לבטלה, אומר דבר שחס וחלילה יכול להשפיע.

יש דגמה בתורה למקרה מעצב. האם משהו יעלה על דעתו שיהיה שנוי לאמא יהודיה, קלל את ה' לא יכול להיות. אולי הוא לא יגיד תודה לה', יגיד שהוא לא מכיר את הקב"ה, אבל ממש לקלל? לא יעלה על הדעת. זה קרה במציאות: "ויצא בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי". האמא יהודיה והאב מצרי. לא כתוב מה השם שלו, רק כתוב מי האמא שלו, שלומית בת דברי. מה הוא עשה? "ויקב בן האשה הישראלית את השם ויקלל". איך יתכן שהוא מקלל את הקב"ה? לא יעלה על הדעת. מעצב. מיד סקלו אותו באבנים.

אמא שלו, שלומית, היתה נשואה לדתן, ההוא מהצמד דתן ואבירם. בפרשת שמות אמר דתן למשה רבנו: "הללהגני אתה אמר". הוא פגם בדבור. שימו לב, זה ממש עקבי. שלומית בת דברי פגמה בפה שלה. אומרים חז"ל שהיא היתה מקדימה שלום לגברים, חסר צניעות, ומדברת עם כל בן אדם. זאת נדאי לא התנהגות מתאימה לבת ישראל, זה יכול להוביל לחטאים ולפשע. מה שיצא מהדבורים הללו זה שהיא נכשלה במצרי, ומהמצרי הזה נולד הבן שקלל את ה'. זאת אומרת שכל זה תולדה של דבור פוגם, שכל מלה היא הריס וחורבן. לא פלא שיצא ממנה בן שמקלל את השם?

גלות מצרים וכל הסבל שסבלו אחר כך בני ישראל, אומר על כך משה רבנו: "אכן נודע הדבר". מה נודע? אומרים המדרש וגם רש"י במקום: אני רואה שיש דילטורין בניהם. הם מדברים זה על זה כל מיני דבורים, וזה מביא חרבן וגלות, אסון נורא. כשלא יודעים לשמור על הפה, לא יודעים לקדש את הפה, מביאים חרבן, גלות מצרים. התקון לגלות מצרים היה "ויציעקו בני ישראל אל ה'". הם לקחו את הפה למקום קדוש, לדבר עם הקב"ה.

אחרית הימים

המלחמה האחרונה (מ"ז) – ומלכות הרשעה בעשן תכלה

סופו, הכל חשון למטה. ולחוקר אין יותר מדי נתונים עליו, כי אי אפשר לרדת מטה לחקור אותו. כמו כן האדם הנמצא כנגדנו, אין לנו מספיק נתונים לדעת האם רשע הוא או לא, שהרי הרשעים שנראים כלפי חוץ צדיקים, עושים מעשי רשעה בצנעה, שעליהם נאמר "והיה במחשך מעשיהם", שעושים הכל בכיסוי, ולמרות היותם מסתירים מעשיהם - נותנים כח לממלכת הרשעה.

ובהקבלה - כך אין חקר למלכות אדום, כי אי אפשר לדעת מתי סופה, ומי יודע מתי יגמר כוחה? זולת ריבון העולמים שלפניו גלוי וידוע סאתה של אדום, ש"אין הקב"ה נפרע מאומה עד שתתמלא סאתה" (סוטה ט).

ומהו התהום? אומרים חז"ל, הוא גיהנום וכדברי המדרש (שמו"ר, י"ד, ב): "חזקיה אמר הגיגית הזו במה מכסין אותה? בכלי חרס, מינה ובה - כשם שהיא של חרס כך מכסין אותה בכלי חרס כך הרשעים (שהם והתהום כסיר ומכסה) שנאמר (ישעי' כט, טו) 'והיה במחשך מעשיהם' לפיכך הקדוש ברוך הוא מכסה עליהם את התהום שהוא חשך שנאמר (בראשית א, ב) 'וחשך על פני תהום', זה גיהנום".

נמצא, שלא סתם חז"ל דרשו "על פני תהום" זו ממלכת הרשעה, כי היא והרשעים מתאימים כסיר ומכסה כמו שני חלקי פאזל, שמהות מלכות הרשעה הוא היווצרות כח הרע בעולם, ואותם רשעים נותנים כח להמשך קיומה והם עתידים ליתן את הדין בגיהנום (התהום) על כך שמעכבים את המשיח מלבוא. מכאן הבנו מדוע פתח המדרש ב"ממלכת הרשעה" וסיים ב"רשעים".

לסיכום, גלות אדום מחולקת לשני אלמנטים: אלמנט של שלטון פיזי בעולם הזה, ואלמנט רוחני, שהוא העיקר, שעתידי לקרוס ולהקריס עמו את האלמנט הפיזי כאשר מלכות הרשעה תעלה שוב מחדש ותגיע לשיא כוחה, ועל כך אי"ה במאמרים הבאים.

אין חקר למלכות אדום, כי אי אפשר לדעת מתי סופה, ומי יודע מתי יגמר כוחה? זולת ריבון העולמים שלפניו גלוי וידוע סאתה של אדום, ש"אין הקב"ה נפרע מאומה עד שתתמלא סאתה" (סוטה ט).

הרב עמירם טובי הי"ו
שאלות ובקשת מאמרים קודמים ניתן לשלוח מייל:
otubon1@gmail.com
לשמיעת השיעורים בקול הלשון - חייגו 03-6171111, הקישו *7 ואז 956363

משיחותיו של

חלק א' קיים
במהדורה מיוחדת
לדוברי השפה
הצרפתית

♦ ניתן לרכוש את כל הסדרה ♦

ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות של "פה נוף" ברחבי הארץ

1-599-581-581 // YEFE.CO.IL // משלוחים בכל רחבי הארץ

לשיחה מרתקת
בענייני דיומא

מפי מגיד המישרים, פה מפיק המרגליות
הרב שלמה בניזרי שליט"א
 השר לשעבר, מגיש תכנית הרדיו "חד וחלק"

יום רביעי, מוצאי ר"ח אב (15 ביולי) תשפ"ו, בשעה **20:15** (מיד לאחר תפילת ערבית),

בית הכנסת בית לוי

רחוב יוסף חכמי 48, בית וגן ירושלים
הערב לע"נ הרה"ג רחמים בן ג'מילה זצוק"ל

כניסה חופשית! עזרת נשים פתוחה!

לתרומה לעלון לזיכוי הרבים, וכן להקדשות לרפואה להצליח ולע"י: 02-9664455
לקבלת העלון מיייל ולכל נושאי העלון, יש לשלוח מיייל לכתובת: ALON.BEITLEVY@GMAIL.COM